

پاسخ نامه سام از منوچهر

شگفتي سخن هاي فرخ نوشت
به هر کار پیروز بر سان شیر!
به رزم و به بزم و به رای و به چهر
کزو ماند اندر جهان یادگار
همان خواهش و رای و آرام او
همان زال را رای و آرام بود
بسی روز فرخ شمردم بدوی
چه زاید، جز از شیر شرز به جنگ
کزو دور بادا بد بدگمان
ز گردان لشگر برآورده سر
که برگشتم از شاه، دل شادکام
همان یاره و طوق و هم تخت عاج
که با پیر سر شد به نوی جوان
به مهراب گفت آن کجا رفته بود
وزان شادماتی که رفت از مهران
گذاریم هر دو چنان چون سزد
ز پیوند خورشید زابلستان
ز هر جای رامشگران خواندند
لبش گشت خندان و دل شادمان
بسی خوب گفتار با او براند
بی فروخت از رایت این تیره جای
برو شهریاران کنند آفرین

پس آن نامه سام، پاسخ نوشت
که ای نامور پهلوان دلیر
نبیند چو تو نیز گردان سپهر
همان پور فرخنده زال سوار
رسید و بدانستم از کام او
برآمد هر آنچ آن ترا کام بود
همه آرزو ها سپردم بدوی
ز شیری که باشد شکارش پلنگ
گُسی کردمش با دلی شادمان
برون رفت با فرخی زال زر
نوندی برافگند نزدیک سام
ابا خلعت خسروانی و تاج
چنان شاد شد زان سخن پهلوان
سواری به کابل برافگند زود
نوازیدن شهریار جهان
من اینک چو دستان بر من رسد
چنان شاد شد شاه کابلستان
که گفתי همی جان برافشانند
چو مهراب شد شاد و روشن روان
گرانمایه سیندخت را پیش خواند
بدو گفت کای جفت فرخنده رای
به شاخی زدی دست کاند زمین

چنان هم کجا ساختی از نخست
همه گنج پیش تو آراستست
چو بشنید سیندخت ازو گشت باز
همی مژده دادش به دیدار زال
زن و مرد را از بلندی مننش
سوی کام دل تیز بشتافتی
بدو گفت رودابه ای شاه زن!
من از خاک پای تو بالین کنم
ز تو چشم آهرمنان دور باد!
چو بشنید سیندخت گفتار اوی
بیاراست ایوانها چون بهشت
بساطی بیفگند پیکر به زر
دگر پیکرش در خوشاب بود
یک ایوان همه تخت زرین نهاد
همه پیکرش گوهر آگنده بود
ز یاقوت مر تخت را پایه بود
یک ایوان همه جامه رود و می
بیاراست رودابه را چون نگار
همه کابلستان شد آراسته
همه پشت پیلان بیاراستند
نشستند بر پیل رامشگران
پذیره شدن را بیاراستند

بباید مر این را سرانجام جست
اگر تخت عاجست، اگر خواستست
بر دختر آمد سراینده راز
که دیدی چنان چون بباید همال
سزدگر فرزند سر از سرزنش
کنون هر چه جستی همه یافتی
سزای ستایش به هر انجمن
به فرمانت آرایش دین کنم
دل و جان تو خانه سور باد!
به آرایش کاخ بنهاد روی
گلاب و می و مشک و عنبر سرشت
زبرجد برو بافته سربسر
که هر دانه ای قطره آب بود
به آیین و آرایش چین نهاد
میان گهر نقش ها کننده بود
که تخت کیان بود و پرمایه بود
بیاورده از پارس و اهواز و ری
پر از جامه و رنگ و بوی بهار
پر از رنگ و بوی و پر از خواسته
ز کابل پرستندگان خواستند
نهاده بسر بر زر افسران
نثارش همی مشک و زر خواستند

آراسته: مهیا

آهرمن: اهریمن، شیطان

افسر: تاج

انجمن: گروه مردم

پرستنده: خدمتگار، خدمتگذار

پرمايه: پربها، با ارزش

پیر سر: سالخورده، کهنسال

پیکر: نقش و نگار

تیز: زود، بی درنگ

جامه: فرش، گستردنی

جان بر افشاندن: نثار کردن جان

خانه سور: جایگاه شادی

خلعت: تشریف، لباسی که شخص بزرگی

به زیر دستان میدهد

خواستہ: مال و منال

درّ خوشاب: مروارید صاف و آبدار

دستان: نامی که سیمرغ به زال نهاده است

رامشگر: خواننده، مطرب

رنگ و بوی: اینجا گل و بوی خوش آن است

رود: نام یکی از آلات موسیقی، اینجا: سرود و نغمه

روز شمردن: سپری کردن روزگار

روشن روان: شادمان

زبرجد: نوعی از زُمرّد و گوهر سبز

مایل به زردی است

سراینده: گوینده، سخن گوی

سر بر آوردن: ممتاز شدن

سرشتن: مخلوط کردن، آمیختن

شاخ: کنایه از نسل، شجره، نژاد

شاه زن: زن ممتاز

شرزه: نیرومند و خشمگین

شگفتی: از روی شگفتی و تعجب

طوق: گردنبند

عنبر: عطری که از شیره روده ماهی

مخصوصی گرفته میشود

کجا: که

گذاریم: راه را بسوی تو بپیمائیم و بیائیم

گُسی کردن: فرستادن و روانه کردن

مُشک: ماده خوشبویی که در

ناف آهوی مشک تولید میشود

نگار: بت، صنم

نوازیدن: تفقد کردن، مهربانی کردن

نوند: پیک، نامه رسان

همال: همتا، جفت، انباز

یاره: دستبند، دست برنجن

مهراب + سیندخت ← رودابه

سام (سام یکزخم) ← زال (دستان)

ایرج ← منوچهر

مأخذ

۱. شاهنامه فردوسی (از روی نسخه مسکو)، نشر محمد، تهران، ایران، چاپ دوم، ۱۳۷۸
شابک (ISBN): ۹۶۴-۵۵۶۶-۳۵-۵
۲. شاهنامه (جلد اول) از دستنویس موزه فلورانس، دکتر عزیزالله جوینی، انتشارت دانشگاه تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۲
شابک (ISBN): ۹۶۴-۰۳-۴۷۱۴-۰
۳. شاهنامه (جلد دوم) از دستنویس موزه فلورانس، دکتر عزیزالله جوینی، انتشارت دانشگاه تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۵
شابک (ISBN): ۹۶۴-۰۳-۵۳۱۶-۷
۴. لغت نامه دهخدا (CD)، موسسه انتشارت و چاپ دانشگاه تهران
شابک (ISBN): ۰۹۵-۴۳-۶۰۱۰-۹
۵. فرهنگ فارسی عمید، موسسه انتشارت امیر کبیر، تهران، ایران، ۱۳۸۱
شابک (ISBN): ۹۶۴-۰۰-۰۱۳۱-۷
۶. فرهنگ لغات و ترکیبات شاهنامه، داریوش شامبیاتی، نشر آران، چاپ اول، ۱۳۷۵
۷. شاهنامه فردوسی (CD)، نشر کانون انفورماتیک، تهران، ایران،
<http://www.kanoon.net>
۸. <http://www.farhangiran.com>
۹. <http://shahnameh.com>